

МУДРІСТЬ НАРОДНА

В'єтнамські прислів'я та приказки

МУДРІСТЬ НАРОДНА

Збірник двадцять другий

В'ЄТНАМСЬКІ ПРИСЛІВ'Я
ТА ПРИКАЗКИ

Упорядкувала
та переклала з в'єтнамської
М а й я К а ш е л ь

*Видавництво художньої літератури
«Дніпро»
Київ — 1977*

И(В'єт.)
В91

До збірника ввійшли кращі прислів'я та приказки, які відбивають життєвий досвід в'єтнамського народу.

В $\frac{70500-134}{M205(04)-77}$ 130-77

© Видавництво «Дніпро», 1977.

ВСТУПНЕ СЛОВО

«За сто років стирається навіть камінь, а слово народне й через тисячу років не зітретися», — так сказав в'єтнамський народ про свою любов до влучного образного слова, про віру в його дієву силу, в безсмертя народної мудрості.

До появи писемності, та й після того, як вона виникла, але залишалась майже недоступною для простого люду, народна мудрість передавалась від покоління до покоління у вигляді усного, влучно складеного вислову чи образного звороту мови, що добре запам'ятовувався. Так, в ужиток ввійшли, по-перше, усні афоризми, тобто прислів'я, і, по-друге, — образні характеристики й вислови, тобто приказки.

Прислів'я та приказки раз у раз чути в повсякденній мові в'єтнамця. Без них не обходиться жоден промовець, їх охоче вживають письменники, поети, вчені. Історик шукає і знаходить у прислів'ях та приказках свідчення про далекі

часи й пам'ятні події, а деякі прислів'я відбивають неписані закони життя прадавніх епох.

Конкретний смисл і застосування прислів'я дістають лише в мові. Думки, закладені в прислів'ї, завжди категоричні. Адже прислів'я — плід роздумів і життєвого досвіду багатьох поколінь, у ньому — мудрість всього народу. Той, хто висловлює свою думку прислів'ям, наче посиляється на авторитет багатовікової народної мудрості.

Звичайно, прислів'я можуть стверджувати не зовсім правильну чи просто хибну думку. Вони можуть, зрештою, нести на собі сліди впливу ідеології експлуаторських класів, оскільки більшість в'єтнамських прислів'їв, які побутують нині, створювалась, певно, в епоху феодалізму. «Куди батьки покажуть, там дочка й мусить сісти», — казали в старому В'єтнамі, висловлюючи конфуціанську мораль доччиної слухняності, згідно з якою дівчина не могла обирати нареченого і взагалі визначати свою долю. У старому В'єтнамі були поширені конфуціанські афоризми, відомі під назвою «слова святих мудреців» (наприклад: «Вірний підданий не служить двом володарям»), які, звичайно, не

можна вважати народними прислів'ями. Характерна самостійність висловлюваної думки зумовила доцільні й «економні» композиційно-стилістичні засоби прислів'їв, які мають свій ритм, а часом риму, і діляться паузою, як цезурою, на дві паралельні в граматичному й смисловому розумінні частини: «Є квіти, радій з квітів, є пуп'янки, радій з пуп'янків».

Прислів'я відбивають суспільно-історичний і життєвий, побутовий досвід народу. З них можна довідатись, як оцінює народ ті чи інші явища. Праці, що є основою самого існування людини, надається чи не найбільшого значення: «Хто не боїться праці, той і голоду не боїться». Наполегливість у роботі вважається однією з найкращих якостей людини: «Обточуючи шматок заліза, виточиш зрештою голку». Високо цініться вміння працювати: «Сотня порад не замінить двох умілих рук».

Творцем прислів'їв у В'єтнамі був землероб, і в переважній більшості прислів'їв ідеться про тяжку селянську працю: «Щоб добути чашку рису, треба чашку поту пролити». Думка про соціальну нерівність часто звучить у в'єтнамських народних афоризмах: «У волода-

ря — рис, у народу — борги». Влучно схарактеризований у них суд феодала-чиновника, який офіційно іменувався «батьком народу»: «Чиновний правитель дивиться на позов, як мураха на сало». Зрозуміло, чого міг чекати від суду такого чиновника народ, який створив цей афоризм. В'єтнамське народне прислів'я з осудом говорить про багатіїв та їхню мораль: «Золото жовте, а серце через нього стає чорне». А це прислів'я виникло, звичайно, в період помітного зростання товарно-грошових відносин: «За гроші і фею можна купити». Прислів'я в'єтнамського народу, як і інших народів, застерігають від близьких стосунків з правителями й багатіями: «У багатія жити — однаково, що ком¹ їсти, коли зуби болять». Для порівняння згадаємо, що таджики кажуть: «Шахова ласка — як гра кота з мишею».

Іронічні оцінки дає в'єтнамський народ служителям буддійського релігійного культу: «Розбійник не відняв, так бонза виманив».

У гноблених ніколи не згасала віра в справедливість, нерідко вона поєднувалась із надією на бога, на небо. В'єт-

¹ К о м — хрусткий, пересмажений рис.

намське прислів'я каже: «У неба очі є». Тут химерно переплітається наївна віра в кінцеву відплату за вчинки і язичницьке уявлення про небо як про вище божество.

Чимало в'єтнамських прислів'їв говорить про силу, могутність народу, колективу: «Один камінь навіть не горбочок, а десять — вже скеля», «Як вітри зберуться, народиться тайфун».

Широке коло тем охоплюють прислів'я, у них постає моральна чистота народного ідеалу, високий гуманізм: «Люди — квіти землі».

Прислів'я закріплювали й передавали багатовіковий трудовий досвід в'єтнамського селянина і його спостереження над природою: «Багато зірок — на сонячну погоду, нема зірок — на дощ».

Деякі в'єтнамські прислів'я можуть зацікавити історика як цінні свідчення про минуле народу: «Влада володаря відступає перед звичаями села». Це прислів'я говорить про певну автономію і замкнутість в'єтнамської громади, що збереглись іще з феодальних часів. «Перше місто — столиця, друге — Фохієн», — кажуть в'єтнамці. Фохієн — середньовічне торгове місто й порт. Отже, зрозуміло, яке значення вже тоді мала

торгівля. Багатовікова боротьба в'єтнамського народу з китайськими феодалами дістала своєрідний відбиток у прислів'ях: «Чоловікова сестра грізніша за китайського супостата».

Прислів'я в'єтнамського народу багато в чому споріднені з прислів'ями інших народів. Але одночасно вони мають картину своєрідного національного прояву соціально-історичного досвіду, схожого в багатьох народів. Національна специфіка найбільше виступає в реаліях побуту, ознаках природи: «Їсть свій власний рис, а для когось слонові бивні тягає», «Як молотити рис — то хворий, а як молотити смажений рис на току — то здоровий».

Національна самобутність фольклору виявляється також у властивих кожному народові поглядах на дійсність, в особливому, історично сформованому сприйнятті світу, в характері соціальних і поетичних узагальнень. Наприклад, прислів'я: «Хоч би як черв'яка топтали, він усе ж таки звивається» — може викликати враження, що йдеться про підлу людину, яка звикла викручуватись, насправді ж в устах в'єтнамця це прислів'я говорить про живучість і нескорену силу. Приказки помітно відрізняються за сво-

їм характером і суттю від прислів'їв. Приказки — це часто вживані вирази, що образно визначають предмет чи явище. Наприклад, у В'єтнамі вираз «опинитись на голові скаженого слона» означає опинитись у важкому, безвихідному становищі. Образно характеризуючи наймита, кажуть: «І оре на поміщика, і мотикою робить на хазяїна». Приказка неодмінно дає ідейно-емоційну оцінку явища, про яке йдеться: так, у приказці «Кидається, як монашка, що надумалася родити» виразно чути насмішку й злу іронію. А коли про когось кажуть: «Хоч малий, та перець», то тут, безсумнівно, позитивне ставлення. Якщо про когось скажуть, що він «метушиться, наче загубив настегнову пов'язку», то легко собі уявити стан цієї людини.

Усі приказки мають одну спільну рису — це гранична образна конкретизація при мінімумі слів. Образ, що його викликає приказка, яскраво відтворює в уяві широке переносне значення, яке стоїть за ніби й окремою конкретною картиною.

Трапляється, що в народному афоризмі спосіб передачі думки та образу не підходить під звичне визначення прислів'я чи приказки, з'являються риси, які спо-

ріднюють ці афоризми, наприклад, з народними піснями; вони не мають характеру прямого судження, думка в них висловлена опосередковано: «Що то за богатир? Богатир із соломи. Дайте йому потримати смолоскип — де й дінеться весь богатирський запал». Такі афоризми виразно жартівливого звучання.

Часто народні афоризми будуються на зразок двовіршів люкбата (поєднання шести- й восьмискладових рядків із зовнішньою і внутрішньою римою), такого характерного для в'єтнамських ліричних пісень — казао.

Казао дуже люблять у В'єтнамі, їх співають у полі і в джунглях, у дружньому колі й зі сцени, в радості й у горі. У них відбивається внутрішній світ в'єтнамського трударя з усіма його турботами, радощами й смутком, у них його одвічний потяг до краси й добра.

Секрет чарівності казао — в глибокій гармонії людини й природи, виражений у них, в невичерпній любові до всього живого, хай це буде трудяга буйвол чи біла чапля, риба на залитому водою рисовому полі чи слон, що корчує дерева в джунглях.

Казао розкриває сімейні й побутові взаємини простого в'єтнамця, в них знахо-

дить живий відгук праця селянина, його стосунки з чиновниками й поміщиками. У нових казао, що з'явилися після Серпневої революції 1945 року, яскраво втілено почуття визволення від гніту і віднайденної віри народу в свої сили:

Нелегкий підйом і крутий:
Пік в захмар'я веде, до зір,
Та коли на нього зійти,
То стоятимем вище гір.

Для казао характерні часто повторювані типові ситуації, традиційні мотиви й узагальнені ліричні герої («він» і «вона»). Немає сумніву, що на казао вплинула писемна класична поезія, яка сама надихалась народною піснею, і це сприяло вдосконаленню поетичної форми казао. За змістом казао звичайно поділяють на любовні, родинно-побутові, жартівливі, сатиричні, історичні.

Існує багато пісень про подружню злагоду і про сімейні незгоди:

Розумний птах впіймався на наживу,
людина з розумом — на лагідні слова.

У любовних казао багато щирості, непідробного почуття, про яке говориться образно, з винахідливістю й витонченістю:

Пвіте дівча — мов квітонька між
вітням,
А хлопці — реп'яхи обіч стежини;
Все моляться, щоб збив ту квітку вітер
І в реп'яхи закинув.

Джерела казао виходять з глибини віків. Вони трапляються у віршах великих поетів В'єтнаму Нгуєн Чая (1380—1442), Нгуєн Зу (1765—1820), у поемах невідомих в'єтнамських авторів XVIII—XIX ст. Але і в наші дні цей жанр народної пісні живе й розвивається. З'являються нові й нові казао, що відгукуються на злобу дня і мають найширшу популярність.

В'єтнамський народ, ставши господарем своєї долі, дбайливо зберігає скарби пісенного та афористичного фольклору (в СРВ видаються збірки прислів'їв, приказок і пісень) і щедро ділиться ними з іншими братніми народами. Цей збірничок вперше знайомить українського читача з прислів'ями й приказками, які ввібрали в себе багатовікову мудрість в'єтнамського народу.

Микола Нікулін

**Нехай твоя рука бере меча
і прапора здіймає,
не покладайся,
що хтось інший руки має**

**Добре, що маємо Хо Ші Міна —
з ним народ наш не загине.**

○

Де вітчизна — там і герої.

○

**Священний меч навіть з укороченим
держакom — грізний.**

○

**Спершу про вітчизну подбай —
потім думу гадай.**

○

**Народився в селі — прославився
у вітчизні.**

○

**Людей, відданих батьківщині,
корисних державі, чекає заслужена
слава.**

**Коли ворог приходить у дім, навіть
жінки воюють.**

○

**Нас — мов ті дерева
в віковичній хащі —
ані роз'єднати,
ні схитнуть нізащо.**

○

**Хочеш гніту покласти край —
народ піднімай.**

○

**Море то повниться, то спадає,
ненависть до колонізаторів зростає.**

○

**Хоч священний меч і лежить на дні
Озера Меча ¹, слава батьків не
померкне.**

○

**За сто років стирається навіть
камінь, а слово народне й через
тисячу років не зітреться.**

¹ За переказом, цим мечем рибалка Ле Лой у XV ст. визволив В'єтнам від загарбників. (Тут і далі примітки перекладача).

**Візьми з собою дзвін
і йди на сполох бити.
Ти не гукай, а раз удар —
луною слава піде.**

Люди — квіти землі.

**Громада — життя, а безлюддя —
смерть.**

**Як у гурті будем — добробут
здобудем, а кожний окремо — ноги
простягнемо.**

**Листя легко рветься, а шовк
міцний.**

**Тому й в'яжуть плоти, що на одному
стовбурі не перевезеш.**

**Як на самотині — то й сіті на дні,
а вступиш до артілі — піде діло.**

Як робочих рук багато — легше працювати.

○

Краще громада, ніж майно.

○

Багато рук зроблять більше, ніж одні.

○

**Коли люди підтримують — добре;
що більше палъ — то міцніша оселя.**

○

**Гурт поважають, а хто
відокремлюється — зневажають.**

○

**З одного дерева не складеш
і підніжжя гори, а три дерева —
вже гора.**

○

**Насип горбочок землі — горбочком
і буде, а три горбочки підряд —
це вже дюни Тхайшон.**

○

Камінь знесе течія, а пагорб — ні.

**Живуть укупі — багаті,
відокремились — обідніли.**

◦

**Генерал любить велику армію,
народ — велику громаду.**

◦

**Один камінь навіть не горбочок,
а десять — вже скеля.**

◦

**Вітер до вітру — буря, дерево
до дерева — ліс.**

◦

**Як вітри зберуться, народиться
тайфун.**

◦

**Хоч і дрібний дощ, та не вщухне —
буде повінь.**

◦

**Що більше рук — то гучніші
оплески.**

◦

Сто річок зіллються — буде море.

Із малого створюється велике.

○

**Куани¹ — тимчасово, народ —
всьому основа.**

○

**Влада володаря відступає перед
звичаями села.**

○

**Відбилося від череди — й немає
буйволяти.**

І великі люди вийшли із села.

○

**Хай коріння розвинеться,
віття розростеться,
хай і сестрам і братам
радісно живеться.**

○

Пряме дерево і вмирає стоячи.

¹ К у а н — феодал-чиновник.

**У прямого дерева й тінь пряма,
а в кривого — крива.**

○

**Попереду йти — наводити мости,
а ззаду — тільки дивитися.**

○

**Із року в рік іди вперед — назад
не повертайся.**

○

**Сильний перемагає, слабкий терпить
поразку.**

○

Як є мета — все можливе.

○

**Стійка людина всього досягне,
будинок на фундаменті проти
всього вистійть.**

○

**Стійкий та непохитний — устоїть
проти вітру.**

○

**Краще вмерти чистим, аніж жити
в ганьбі.**

Доброму коневі байдуже, чи довга
дорога: аби сидів на ньому
відважний хлопець.

○

Добре діло пам'ятається, а погане
забувається.

○

Як певен, що вистойш,— тоді
ставай проти вітру.

○

Виполюєш бур'ян — поли
з корінням.

○

Жива людина дорожча за купу
золота.

○

Людина — найбільше багатство.

○

Нелегкий підйом і крутий:
Пік в захмар'я веде, до зір,
Та коли на нього зійти,
То стоятимем вище гір.

**Хто працює, не огинається,
тому природа підкоряється**

**Людина створює багатство,
а не багатство людину.**

○

Праці — життя, дозвіллю — година.

○

**Добре в світі тому жити, хто
працьовитий.**

○

Рукам слів не потрібно.

○

Багатство світу визнає працьовитих.

○

**Будеш рук докладати — житимеш
багато.**

○

Ледача людина, а не земля.

**Ледачого всі обминають,
а роботящого шанобливо вітають.**

○

Вмієш їсти — вмій і заробити.

○

**Щоб руки не мерзли, налягай
на роботу.**

○

Проллєш пїт — то й матимеш обїд.

○

Для їжі є час, для праці — пора.

○

Любиш квіти — нагинай віти.

○

**Не шкодуй для поля праці, бо воно
завжди віддячить.**

○

**Не працюватимеш — порожній казан
лизатимеш.**

○

**Хто не боїться праці,
той і голоду не боїться.**

**Як здобудеш у труді — то й з'їси
тоді, а як не працював — ніяких
тобі страв.**

○

**Любиш працювати —
матимеш достаток,
не любиш трудитись —
вік у злиднях битись.**

○

**Одне діло грамоту знати,
інше діло — в полі орати.**

○

**Іжі хоч ціла комора — скінчиться
скоро.**

○

**Лінувався, то віддай свій рот тому,
хто напрацювався.**

○

**У травні працєю за п'ятьох,
у жовтні — за десятих¹.**

○

**Працюєш на полі в травні, думай
про жовтень.**

¹ У В'єтнамі збирають два врожаї рису на рік.

**Глибоко оратимеш — гарний рис
матимеш.**

о

**Щоб мати врожай, плуга глибше
пускай.**

о

**Хочеш мати рис — насінням
запасись.**

о

Хочеш риби — накопай черв'яків.

о

**Хочеш рибу величеньку — наживи
гачка гарненько.**

о

**Як слід удобри, глибоко зори — тоді
й рис бери.**

о

**Хто на кручах ниви засіяв, хто
побудував добрі села — в того життя
тепер веселе.**

о

**Розумний неба не лає, коли сонце
припікає чи дощ не вщухає.**

**Як працював у полі — знатимеш
у кінці року, як доглядав
шовкопряда — знатимеш з приплоду.**

○

**Молодим коло дерева походи —
на старість годуватимуть тебе плоди.**

○

**Обкладеш колодязь каменем — вода
буде чиста, хоч вичерпуй до самого
дна.**

○

**Хто працює, не гуляє,
того голод обминає.**

○

**Посадиш розсаду — то й ростиме,
доглянеш — то й їстимеш.**

○

**Як спочатку не подбаєш — потім
сльози проливаєш.**

○

**У працювитого — і волосся
блищить, і обличчя вмите,
а в ледацюги — і волосся злиплося,
й на обличчі смуги.**

**День позакидаєш сіті — дванадцять
днів є чим жити.**

○

**Як посадиш, та доглянеш,
та збереш — то й їстимеш.**

○

**Не хочеш голодувати — пильнуй
загати.**

○

**Мурахи потрохуносять,
та мурашник виповнюють.**

○

Стисни плід — то й потече сік.

○

І рушниця сама не вистрілить.

○

**Життя людини і так коротке,
хто любить удень спати — в того
вдвічі коротше.**

○

**Сідаєш вечеряти — думай про
сніданок; працюєш — не жди, що
хтось зробить на ранок.**

**Сьогодні повечеряли, але й завтра
день буде.**

○

**Як у гурті працювали, вродило
стільки рису, що не вистачає
коромисел; носимо, не гуляєм, а його
мов прибуває.**

○

**Наполегливістю досягнеш більшого,
ніж язиком.**

○

Рисове зерно — скільки бачило воно!

○

**Хвалять за працюваність, хіба хто
хвалить за ненажерність?**

○

**Обточуючи шматок заліза, виточиш
зрештою голку.**

○

**Сотня порад не замінить двох умілих
рук.**

**Багатому нема чого
голову сушити,
а бідному попомізкуй,
як хоч день прожити**

**Щоб добути чашку рису, треба
чашку поту пролити.**

◦

**Допрацювався, що і в очах
потемніло, і обличчя почорніло.**

◦

**Затягни тугіше паска —
не бурчатиме в кишках.**

◦

**Борг не відмолиш, куана
не вблагаєш.**

◦

І грошей нема, і рису катма.

◦

**Хоч продай жінку та віддай дітей
у заставу.**

**У животі — голод, а за спиною —
холод.**

◦

**Замість супу — гичка, замість
рису — бадилля.**

◦

**І халупа обшарпана, і стіни
трухляві.**

◦

Як мудрий — то зв'яжи біду вузлом.

◦

Міняй чашку поту на чашку рису.

◦

**Ситі три дні на Тет ¹, голодні три
місяці влітку.**

◦

**Коли живіт голодний — то й ноги
ходить не годні.**

¹ Т е т — новорічне свято за місячним календарем.

**Ситий їсть дорогі пиріжки,
голодний — дорогі батати.**

○

**Коли плунок порожній — вуха
зкладає.**

○

**З голоду сивіють вуса, з горя —
голова.**

○

**Добре хоч базар близько, — можна
дітей за борги віддати.**

**Один у роботі надривається, другий
з того наживається.**

○

Один сміється — десятеро плачуть.

○

**Опівночі ще й не лягав, удосвіта
вже на ногах.**

○

І їм не досхочу, і лиха не зволочу.

Ще й серпень не видихали, а вже березень надходить ¹.

о

У серпні опухнеш, у березні ноги простягнеш.

о

Не так боюся мами й тата, як довгих березневих днів.

о

Всохле дерево хоч у воду вкинь — не зазеленіє, бідняк куди не піде — скрізь буде бідняком.

о

Зціпи зуби, стисни серце — поки біда минеться, а за першою бідою ринуть лиха чередою.

о

Відніс злидні, вкинув у прірву, сам — тікати, а вони наступають на п'яти.

¹ Серпень і березень — найголодніші місяці перед жовтневим і травневим урожаями рису.

**Рік хату будували — три роки без
рису бідували.**

○

**Понадіявся на діда, а йому ще
важче.**

○

**Ів рис колись — тепер за палички
держись.**

○

**Стати б пташкою — і горя не знати:
поле чаплям би продав, сам міг би
літати.**

**Всі багаті — глухі, всі вельможні —
сліпі.**

○

І сорочку зідрав, і плуга розібрав.

○

І роги спиляв, і вуха повідрізав.

○

За одну корзину рису взяв чотири.

Велика риба ковтає малу.

о

**В кого пика гладка та червона,
тому ні святині, ні заборони.**

о

Багатій не скаже, як він нажився.

о

**І не вчився як слід, і орати не вмів,
а багатіє.**

о

**Багатій як оббере — шкіру із кісток
здере.**

о

**Почав оббирати з ніг, добрався й до
голови.**

о

І поле велике, і ставок поруч.

о

І грошей до біса, і до дідька рису.

о

**І грошима так і сіє, і рис у копах
пріє.**

**І поле в низині, і буйволиці
плодовиті.**

○

**Кахикне — вискочить срібний,
бухикне — золотий.**

○

**Золота повно, а йому ще хочеться
бідняцького лахміття.**

○

**Не сплатив податок — забирають
жінку, не сплатив борг — дітей.**

○

**Над своїм полем труситься,
а на чуже волів жене.**

○

**Багатій з кожним днем багатіє,
а бідняк — бідніє.**

○

**В багатія тричі на день їдять,
у бідняка тричі на день піч топлять.**

○

**У холодочку той сів, хто добре поїв,
а оре той в багні, що не їв і вві сні.**

Ситі — Будді, голодні — чортам.

○

**В багатія рис із м'ясом
і окремо юшка,
а в бідного на обід
тютюну понюшка.**

○

**В багатія і рис, і суп,—
ласує та хвалить,
а бідняк замість обіду
хіба що запалить.**

○

**Важка робота — терпи, схотів
їсти — посидь трішки і знов до
роботи.**

○

**Кішка вхопить трохи м'яса —
кричать, а як тигр свиню ухопить —
мовчать.**

○

**Багатій і в березневий голод їсть
соковиті плоди, а бідар їх куштує
лише після жовтневого врожаю.**

Куани та вельможі витрясли останні гроші.

о

Куан відпустить — в конторі схоплять.

о

Чиновний правитель дивиться на позов, як мураха на сало.

о

Срібний злиток будь-який папір прорве.

о

Куанові дай — все одно що дрова в піч кидай.

о

Вже розпусний сів у суді: за розпусту судить буде.

о

Щоб куан правив та не лукавив!

о

Свій куан страшніший за чужого.

**Куан розбагатів не з праведних
трудів.**

◦

**Що головніший куан — то більші
побори.**

◦

**Куан молоде не пропустить
і старість не пожаліє.**

◦

**Вночі грабіжник оббирає, вдень —
куан.**

◦

**Селянинові — важка ноша на
коромислі, куанові — осідланий кінь.**

◦

Баклан знайде, чапля вкраде.

◦

**Грабіжник грабує, вельможа
відбирає.**

◦

**Бджілка мед збирає — та не їсть
його, ластівка гніздо будує — та
не живе в ньому.**

Ситий — не працюватий, а язикатий.

○

**Знать милостива: од нижчих
приймає шану й любов.**

○

**Народився чи вмер — святому отцю
байдуже: аби гроші в кишеню.**

○

**Як уперіщать старосту — всьому
селу непереливки.**

○

**Куан у гамаці гойдається — голода
потом обливається.**

Без простого люду паном не будеш.

○

**У бідаря один горщик, та й той
порожній.**

○

Багатій їсть, бідняк терпить.

**В молодшого брата така доля клята:
нав'ючать, що лиш неси, а їсти
не проси.**

°

**Куанові — шана, крамареві —
дорожнеча.**

°

У майні багатія причаїлася змія.

°

**В куана вистачить роботи — сім
шкур здирати із голоти.**

°

Що куан любить, те люд ненавидить.

°

**Багатієві думка про золото й срібло,
а біднякові — про шматок хліба.**

°

Бідняка гріх не ляка.

°

Яку кару зрівняти з бідністю?

°

Багатії — свої, а бідарі — чужі.

**І оре на поміщика, і мотикою робить
на хазяїна.**

○

**Дожити б до жовтня та наварити
рису, тоді їж і смійся.**

○

**До багатія на свято сходиться вся
рідня, а рідня бідного — по світу
розсипана.**

○

Багатий купує, бідний продає.

○

**Бідний береже голову, багатий —
добро.**

○

**Багатій поститься та сповідається,
бідняк напозичається й не кається.**

○

**Багатії наїдяться та нап'ються,
а бідняки б'ються.**

○

**Маскується багатій, не буває так,
щоб маскувався бідняк.**

**Бідняки між собою привітні та
чемні, багатії — слова доброго чекати
даремно.**

У бідняка розумні діти.

**У короля й печатка королівська,
у пана й любов панська.**

**Залишай дітям майно, як маєш, але
не борги.**

У бідняцької дитини чуйне серце.

**Коли б'ються буйволи — москітам
смерть.**

**Що більше рису — то лютіший, що
більше грошей — то зліший.**

**По десять ротів у сім'ях бідарів,
а в багатій родині — жодної дитини.**

**Багатій скільки не нагребє,
а помре — руки складе.**

○

**Наїсться, мов бочка, вилежиться
в холодочку, а почує бродячих
артистів — черево в руки й біжить
дивитись.**

○

**Сам і жердиною відштовхуйсь,
і кермуй, сам і воду вичерпуй.**

○

**Син короля буде королем, а син
бідаря збиратиме крабів і вдень
і вночі.**

○

**Бідний допоможе чим може, а багач
відбере за борги останній харч.**

○

**Грошей так шкода, ніби виринає їх
із живота.**

○

**Поки бідували — товаришували,
а стали багаті — не хочуть один
одного знати.**

**Чого зажурився? Що поменшало
поля? Менше будеш працювати,
менше виробишся, менше
зголоднієш, а ти ще
й невдоволений.**

○

**Як врожай — хто-хто, а бонзи будуть
ситі.**

○

**Став багатим — заходився друзів
мінати, став відомий — знадобилась
інша дружина в домі.**

**Багато ліхтарів — хтось їх гасить,
грошей багато — людина їм служить.**

○

До багатства багатство пливе.

○

**Багато грошей — купують м'ясо,
мало грошей — купують кістки.**

**І так тяжко, то ще й собаки
покусали.**

о

Любов куана, як ненависть друга.

о

**Вимірюють річки, ставки, море
й океан, а хто зміряє в торговця
череву й гаман?**

о

**За життя й донга¹ на себе
не витратиш, а помреш — у три
донги витрати не вбереш.**

о

Лютий пан — батько грабіжника.

о

**То ніякого біса, а то нанесе
старшин та куанів.**

о

**Хочеш рису — бери дітей і збирай
колоски, хочеш супу — бери внуків
і лови крабів.**

¹ Д о н г — грошова одиниця у В'єтнамі.

Скупий куан набив гаман,
і гроші потягли на дно,
корзина бідняка важка —
на хвилі плава все одно.

Перед золотом і сріблом усі закони
зблідли.

Росте багатство — росте й жадоба.

У володаря — рис, у народу — борги.

Як є гроші — то й кайдани знімуть,
а без гроша бідна твоя душа.

У королівського майна добрий дух,
а в селянського — нечиста сила.

Як добра надбає — всіх підозріває.

Добро шкодить доброті.

На добро — бідний, на доброту — багатий.

○

Майно псує людину.

○

В кого добра мало, в того доброти вистачає.

○

Золото жовте, а серце через нього стає чорне.

○

За гроші і фею можна купити.

○

У багатія жити — однаково, що ком їсти, коли зуби болять.

○

Розбійник не відняв, так бонза виманив.

**Хочеш шити — голку май,
хочеш уміти —
людину досвідчену розпитай**

**Щоб бути людиною — вчись
невпинно.**

°

**Невчена людина — мов
невідшліфована яшма.**

°

**Як учитимешся — то знатимеш,
як ітимеш — то дійдеш.**

°

Як вчитимеш — то і вмітимеш.

°

**Мати дитину й не вчити — навіщо ж
родити?**

°

**Вдосконалюй уміння — прийде
слава.**

**Знатимеш ремесло, то й житимеш
з нього.**

◦

**Щоб писати — літери, щоб
воювати — зброя.**

◦

**Краще добре ремесло, ніж велике
поле.**

◦

**Охочим до навчання на іспитах
щастить.**

◦

**Спершу навчаються ввічливості,
потім — культури.**

◦

**Людина кмітлива,
що знає науки й ремесла,
не зможе без того,
щоб користь якусь не принесла.**

◦

Доки не навчишся — не зробиш.

◦

Молодий бамбук легко гнути.

**Старе повторяти — нове краще
знати.**

○

**Освіта у житті важить більше, аніж
золоті.**

○

**Учи дітей своїх, сусідські й так
розумні.**

○

**Хист і розум — дар, а не
розвиватимеш їх — переведеш.**

○

**Як довго живеш — багато
дивовижного пізнаєш.**

○

**У дорозі кожний крок додає
мудрості.**

○

**Як змолоду не гнули, постаріє —
зламається.**

○

**Гни дерево, поки молоде, вчи
дитину, поки росте.**

Чи гнучке дерево, узнаєш у великий вітер.

о

Спершу сплюхував, потім розумним став.

о

Спершу в дурні пошився, потім мудрості навчився.

о

Кожний майстер колись був невмілим.

о

Робити треба, тоді порозумнішає і недотепа.

о

Програв один бій — готуйся до другого.

о

Поразка — сестра майбутньої перемоги.

о

Вдалося — радій, не вдалося — терпи.

**Як піднімешся в гори — визнаєш, чи
високі, побродивши в річці, визнаєш,
де місця глибокі.**

○

**Хоч і потерпів поразку, а своє ще
візьмеш.**

○

**У терплячих завжди клює — як не
вугор, то черепаха є.**

○

**Не потрапиш у біду — не навчишся
стійкості.**

**Сказав, що книжки маєш, доведи,
що читаєш.**

○

**Білий папір, чорні літери поведуть
по всьому світові.**

○

**Плести корзину — одне, лагодити
її — інше.**

**Старанність у роботі — добре,
старанність у навчанні — ще краще.**

○

**Вирушаєш у дорогу — питайся
в старого, повернувся додому —
вклонись молодому.**

○

**Краще один раз побачити, ніж сто
разів почути.**

○

Як руку набив — то справа піде.

○

Краще спробувати, ніж дивитися.

○

**Як гаразд не бачиш, то руками
помацай.**

○

**У дорозі треба знати багато, а біля
матері знаєш, який день,— і то
головатий.**

**Здоровий добуде силою, кволий —
розумом.**

**Добрий урок до старості
пам'ятається.**

**Як знаєш — візьми й розкажи, а ми
наставим вуха, а ні, то мовчки стій
і слухай.**

**Голова велика, та дурна, а мала —
та розумна.**

**Вчитися у батька — одне,
а вчитися у друзів — інше.**

Старий олень вартий трьох молодих.

Спершу гримить грім, потім іде дощ.

Із старого бамбука міцний будинок.

**З якого дерева годуються,
те й обгороджують.**

◦

**В морі ранкові не радій, в лісі
темряви не бійся.**

◦

**Як є такий, що розкидає, то є
й такий, що підбирає.**

**На лісових лелек
рис не марнують.**

◦

**Насуває темрява — темнішає,
присунеш лампу — світлішає.**

◦

Посолонцюєш — води не нап'єшся.

◦

**Граєшся з ножем — неодмінно
поріжешся.**

Без старого не буде нового.

○

Чорного собаку темрява береже.

○

Пудрять обличчя, а не ноги.

○

Буйвол шукає буйвола, кінь — коня.

○

**На всякого чортяку знайдеться
ломака.**

○

**Чийого села барабан, там у нього
й б'ють.**

○

**Від чого болить, того
й остерігаються.**

○

**Розщеплюєш бамбук — слухай, який
звук.**

○

**Ніякі ліки не замінять повної
тарілки.**

Березневе сонце квітки не зв'ялить.

о

Як вовк забереться в хату, то хоч курку, хоч качку вкраде.

о

На великому вогні рис підгоряє.

о

Краще п'ять у жмені, ніж десять десь.

о

Глухого слона пострілом не злякаєш.

о

Ситий у їжі перебірливий.

о

Ситому й тепло вдягнутому скрізь весело.

о

Молодий кінь любить брикатися.

о

На бурхливій течії не дуже розбалакуйся.

Чужої суперечки не підслуховуй.

◦

Підступить вода до ніг — почнеш стрибати.

◦

Краще сердься на свого, ніж на чужого.

◦

Давай — та не все, частуй — та не всіх.

Річка місцями тече, місцями застоюється.

◦

Розбився пліт — хапайся за бамбучину.

◦

Немає нової таці — кладуть на стару.

◦

Зайвий посуд з таці приберп.

Землею з поля укріплюють берег.

°

Не маєш слона — вирости вола.

°

Як гір немає, то й дюни високі.

°

**Довго в калатало бити — можна
й синці набити.**

°

**Що вище вилізеш, то болючіше
падати.**

°

Яскраве, що аж палає, скоро лияє.

°

Потрібну річ далеко не клади.

°

**Краще мало ошадити, ніж багато
тринькати.**

Як пропаде корова — ставиш хлів.

**Тоді й городиш двір, як майна
не стало.**

Пір'їна так не залетить, як свинець.

**Як дешеве — то несвіже, як повний
горщик — то несмачне.**

**Позичив — віддай, наробив
збитків — відшкодуй.**

**І на зелений плід знайдуться гострі
зубки.**

**Як будинок похилився — підпорки
не допоможуть.**

**З гнилого хмизу мало жару, стертий
віник мете погано.**

**І лимони бувають не кислі, і спілі
апельсини бувають не солодкі.**

о

**Навіть із ста злитків свинцю не
вилити дзвона.**

о

**Найжирніша рибина та, що з гачка
зірвалась.**

о

**Вліз у воду — не питай броду,
а намацуй.**

о

**Коли хмари розійдуться — побачиш,
що небо синє.**

о

**Як будинок згорить, побачиш, де
мишачі нори.**

о

У голки є вушко, у нитки — кінець.

о

Аби голова пройшла — хвіст пройде.

Хоч і не смачне — та гаряче, хоч і не гарне — та нове.

Краще щаслива доля, ніж багатий батько.

Хоч сотнею доріг тікай, а від долі не втечеш.

Ліки рятують від хвороби, та не від долі.

На базарі треба гроші, до рум'яних щік — талан.

Як щастить, то й доля всміхнеться.

Краще добру долю мати, ніж багату жінку взяти.

Щастя — на мить, горе — на життя.

о

**Щаслива доля краще за мудрий
розум.**

о

Часом і небо годить людині.

о

**Що доля не спішить — не нарікай,
вона не квапиться, і ти чекай.**

о

**Хто загартував волю, тому
не страшна доля.**

На руці п'ять пальців — і всі різні.

о

Що довший день, то більший кокон.

о

**За день листя шовковиці стає
шовком.**

Вода тече, та не повертається.

◦

Бійся тигра, а не його сліду.

◦

Як річка розливається — наносить мулу.

◦

Легко придбаєш — легко і втратиш.

Підставив плечі — мусиш нести.

◦

Як є водойма — є і риба.

◦

Де рис — там і голуби.

◦

Де квіти — там і метелики.

◦

**З того, хто лежить посередині,
ковдру не стягнуть.**

Притримують за обушок, а не за вістря.

○

Краще добре пошите, ніж із дорогої тканини.

○

Маючи нове, забувають про старе.

○

Від перцю наплачешся, від мандаринів — оскоми не збудешся.

○

Як є томати, то й у підливу не хочеться вмочати.

○

Огірки смачні й без приправи.

○

Як робиш кругле, то щоб було кругле, як гостриш, то щоб було гостре.

**В чистій хаті свіжіше,
в чистому посуді — смачніше.**

Чистота — матір здоров'я.

**Як добре здоров'я, то й вигляд
гарний.**

**Як не болить, не шпига ночами,
то я багач над багачами.**

Здоров'я — золото.

Руки й ноги — ось багатство.

**Вогонь випробовує золото, скрута —
стійкість.**

**Хай здоровий, як слон, а не
берегтимеш себе — звалишся.**

Щире золото вогню не боїться.

о

Бійся дрібної душі, а не малої хати.

о

На густе дерево сідає багато птахів.

о

Розумний майна не наживає.

о

Коштовний камінь не треба хвалити.

о

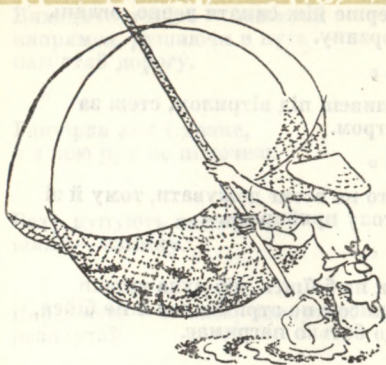
**Хорошого не забруднить підлота,
як лотоса не забруднить болото.**

Лотос хоч у твані, але він — лотос.

о

**Раз переселитися — все одно що
тричі погоріти.**

**Перше ніж сипати зерно, оглянь
корзину.**

○

**Пливеш під вітрилом, стеж за
вітром.**

○

**Хто не встиг дожувати, тому й зі
столу прибирати.**

○

**Як не боїшся, що рука чашки
з рисом не втримає, то й не бійся,
що батько нагрімає.**

**Краще піти, ніж сидіти й чекати,
чи будуть пригощати.**

○

**Біля тигра, хоч і сплячого, не ходи,
бо як прокинеться —
не врятуєшся.**

○

Вродливій зайве чепуритися.

**Виходячи в море — пам'ятай
напрямок, рушаючи в путь —
пам'ятай дорогу.**

○

**Ганчірка хоч і драна,
а з нею рук не попечеш.**

○

**Вату купують влітку,
віяло — взимку.**

○

**Порвалося — зв'яжи, заплуталося —
розплутай.**

○

Старі люди миролюбні.

○

Витягаєш сіті — бережись корчів.

○

**Хочеш будинку міцного — став
цегляний, хочеш чистоти — новим
віником мети.**

○

**Вкинув гроші у колодязь — замість,
де бульбашки здіймаються.**

**Купуєш рибу — дивись на зябра,
кupuєш кавун — на хвостик.**

**Краще голова сома, ніж тельбухи
буйвола.**

**Краще десять кроків обійти, ніж три
кроки в багні брести.**

**Рубаючи бамбук, бережи очі
й голову.**

Душа людини — море, а розум — лот.

**Городину пізнають по листю,
рибу — по лусці.**

Від скалки й до лікарні близько.

**Поки живеш — поти й маєш,
а помреш — із собою не візьмеш.**

Гріх солодкий — та спокута гірка.

○

**Одне — плата за роботу,
зовсім інше — нагорода.**

○

**Мед солодкий і не у фаянсовому
посуді, залатана сорочка краща
за нову, погано пошиту.**

○

Нужда навчить міркувати.

○

Великий вітер гасить смолоскипи.

○

Яка людина — такі в неї і мрії.

○

Який тигр не хижий, а дітей не їсть.

○

**Як не поспішай, а велику річку
вбрід не перейдеш.**

○

Поспіхом та швидко мети не досягти.

Як охоче позичають, то багато боргів.

**Як у хаті квіти — все буде пахтіти,
а борги у хаті — скніти і зітхати.**

**Краще цілий день у роті ні ріски,
ніж у борги по вуха влізти.**

**Заплатив гроші — клади розсаду
в кошик.**

**У домі без господаря в півня
вирастає рачачий хвіст.**

**Немає господаря — то й кури на
кухні гребуться.**

**Пастуха немає — буйволята
розбігаються.**

**Підеш від череди, а буйволята —
хто куди.**

**У недбалої квочки шуліка курчат
краде.**

○

Часом і півень ростить курчат.

**Краще із збитком, ніж не
розпродавшись додому вертати.**

○

**Солома біля вогню неодмінно
спалахне.**

○

**Добре здоров'я — молодим,
мудрість — старим.**

○

**І тисячі зірок не замінять одного
місяця.**

**Як прийде старість, то й хвороби
причепляться.**

Старому все нездужається.

○

І старий бамбук пускає паростки.

○

Молодого тягне вгору, старого вниз.

○

Молодому — врода, старому — неміч.

○

**Що не рік — то зростає вік, а рік
не просто мине — він весну жене.**

○

**Що старіший — то витриваліший
і міцніший.**

○

**На старість хвороби всіють — як
трави землю.**

○

**Змія старіє — шкура стає замала,
а людина старіє — шкіра стає
завелика.**

**Коли не сниться — пізнаєш, чи
довга ніч, коли поживеш на світі —
пізнаєш людську доброту.**

**У слона і слід слонячий, у сарани
й любов сараняча.**

**Слониha довго не родить, а вже
як народжує — то слона.**

**Як вишкребти залишки з тридцяти
горщиків — набереться казанок.**

Куріпка верне дзьоб до лісу.

Черпак води — це чашка рису.

Розумну людину видно з обличчя.

**Буря покаже, чи сосна міцна;
вогонь покаже, чи золото справжнє.**

**Став рибалкою — стеж за риб'ячими
хвостами.**

○

Хороше хвалять, погане гудять.

○

**Як причавить руку — то й рота
роззявиш.**

○

Поріжеш руку — полюбиш і йод.

○

**Трапляється й гравій з прожилками
золота.**

○

**Цвіркун вогник бачить, то до нього
й скаче.**

○

Рвуть шворку, та не одежу з шовку.

○

**Як поїси прісне та пісне, то й до
кицьки жалість кольне.**

**Хто ріс у нужді та в горі — у того
чуйне серце.**

Метнув списа — біжи слідом.

**Щоб намалювати слона — треба його
бачити.**

Дерево погане, а лак чудовий.

**Живеш — пишеш одержу, а помреш —
загорнуть у мату.**

Щастя одне, а лих — багато.

Велике щастя стає лихом.

**На річці є мілини, а в людини —
тяжкі хвилини.**

**На радість б'ють у гонг так,
а на вітання — інак.**

о

Після великого лиха настає радість.

о

**Сміх супроводить радість, а тиша —
лихо.**

о

На одну радість сто турбот припадає.

о

Радіти — одне, а веселитися — друге.

о

Від суму та клопотів краса в'яне.

о

**Любиш — іди поклич, сумуєш — іди
пошукай.**

о

**Не прив'язуй буйвола до гнилого
тину.**

Хто добре поїв, той поступливий.

о

Готуєш їжу, думай, хто їстиме.

о

Їсти — то тривке, вдягати — то міцне.

о

Як не доїв рис — підвісь, тоді кіт не з'їсть.

о

П'єш воду — дякуй джерелу.

о

П'єш воду — дякуй тому, хто викопав колодязь.

о

Їж для смаку й для довголіття, а не щоб жиріти.

о

**Побилися, як рис ділили,
помирилися, як їсти сіли.**

**Хто їсть потроху — той наїсться,
а хто їсть багато — голодніє, ледве
встане від миски.**

о

**Досхочу не наїдайся: їдять, щоб
жити, а не щоб жиріти.**

о

**Їдять — щоб жити, а не щоб черево
набити.**

о

Як не поїси — тілу сили не даси.

о

**Хоч і голодний — жадібно не хапай,
бо буде тобі край.**

о

Голодному й солоне смакує.

о

**Рис у хату — свиню й курей
на базар.**

о

Зимовий рис мудріший літнього.

Пересолений рис краще, ніж гнилі банани.

○

**Чашка підсмаженого рису —
все одно що решето вареного.**

○

Добре поїси — то й роботі лад даси.

○

**Без буйвола — не хлібороб, без
рису — не добробут.**

**З'їв чашку рису — подякуй тому, хто
походив біля нього.**

○

**Їси плоди спілі — дякуй садівникові
за руки вмілі.**

○

**Їси плоди — дякуй садівникові, їси
рис — рільникові.**

**Іси плоди — дякуй тому, хто
посадив дерево.**

Які ігри, такі й забави.

Який човен, таке й весло.

Яка городина, така на ній і гусінь.

По горщиківі й покришка.

**Для мідного казанка мідна
й кришка, для череп'яного —
череп'яна.**

**Як берег високий, то й черпак треба
довгий.**

**Як джерело каламутне, то й струмок
каламутний.**

**Буйволи ходять чередою, вівці —
отарою.**

○

**Стерню луцать луцильником, хату
підмітають віником.**

○

**Одяг замовляють кравцеві,
лемеші — ковалеві.**

○

Що людина робить, те їй і сниться.

○

У коваля ковадло, у писаря — перо.

○

**На жаб є березень, на курчат —
липень.**

○

**Щуці — річка, жабі — ставок,
собаці — дім господаря.**

○

**П'явка тягнеться вгору, лотос
хилиться вниз.**

Листя опадає до кореня.

У скорпіона отрута в хвості.

У великій водоймі велика риба.

Як стережеш коня — спокійніше.

Вночі й сова зійде за фею.

Буйволяча кров схожа на волячу.

**Один пастух пастиме хоч сто
буйволів.**

**Хоч і ніс заклало, все одно м'ясо
смачне.**

Зсукане м'яко, а в'яже міцно.

**У коваля нема ножа бетелю
нарізати.**

○

**Було б дерево, а ліана по ньому
витиметься.**

○

Річка любить рибалку з далини.

**Як буде в полі — буде і в хаті
доволі.**

○

**Як водойма висохне, ряска
опиниться на землі.**

○

**Як дерево впаде — всю свою тінь
накрис.**

○

**Як поле в горах — моли дощу, а на
рівнині — хмарної днини.**

Як повинь, то все село затопить.

◦

У повинь і собака сидить на столі.

◦

Як вода каламутна — чаплі гладкі.

◦

**Як паркан підгнив — його в'юнок
обплутує.**

◦

**Як живеш біля річки — знаєшся на
рибі, а біля лісу — на птахах.**

◦

**Як удариш востаннє,
то й розсиплеться.**

◦

**Як тигр у лігві — хто встромить
туди руку?**

◦

Як собака злий, то й сусіда зник.

◦

**Як ходитимеш пізно, то коли-небудь
таки стрінеш чорта.**

Як місяць зійшов, ліхтар зайвий.

○

**Як тебе собака знає — бійся за його
пам'ять, а не знає — бійся за свій
одяг.**

○

**Як гарна, то в золоті та рум'янах,
як смачне, то від жиру масне.**

○

**Як вітрило піддається, то й човен
мчить за вітром.**

Як не свербить, то й не чухаються.

○

**Як у дзвони б'ють, так вони
і дзвонять; як гніт підкрутять, так
і лампа горить.**

○

**Спраглому буйволіві зайве
показувати дорогу.**

Йдеш воду черпати — не забудь
черпака взяти, йдеш рибу ловити —
треба вершу прихопити.

○

Як робиш — всю силу напружиш,
а їси — очі мружиш.

○

Почнеш жартувати з журавлем,
то він тобі очі виклює.

○

Як погасити лампу, то в хаті під
черепицею так само темно, як
і в хаті під стріхою.

○

Як був у новому — не потрапив
на очі нікому, а дрантя надів —
знайомих зустрів.

○

Не працюєш — бурчать кишки,
попрацюєш — болять кістки.

Норовистого буйвола — в плуг,
а ледачого — на продаж.

**Велика біда, як загату прорве вода,
а ще більше горе, як ворог
підступив до двору.**

○

**На м'ясо — буйвола худого,
а в плуг — гладкого.**

○

**Є буйвол — ори буйволом, а нема —
чалапай за волом.**

○

**Є квітка — радій квітці,
є пуп'янок — радій пуп'янкові.**

○

**Скільки в море не сип солі,
ніхто того не відчує.**

○

**І тисяча світлячків не замінять
одного смолоскипа.**

○

**Недозріле вдома краще, ніж дозріле,
та в полі.**

○

Палиця стара, а причина нова.

**Залізне дерево годиться в онуки
старому бамбуку.**

○

**Собака як не вкусить, то зуби
вишкірять.**

○

**Спершу стихійне лихо, потім —
пожежа.**

○

Окріп гарячий, але й він вичахає.

○

**Скільки б не пекло — все одно буде
дощ.**

○

**Дорога риба дешевша за дешеве
м'ясо.**

○

**Навіть на найвищу гору звивається
стежина, від найтяжчої хвороби
є ліки.**

○

**Кицька глечик розбила, а собака —
ноги на плечі.**

Ліки гіркі, а від хвороби рятують.

○

**Буває, і млинцем поламаєш зуби,
буває, і мачуха сиріток голубить.**

○

**Слони гинуть через бивні, птахи —
через пір'я.**

○

**Квіти персика яскраві, тому
швидко й одцвітають, а от кугу
чи очерет ні дощ, ні сонце не беруть.**

○

**Ворог більше зруйнує, ніж згорить
від пожежі.**

○

**І шовкопряд тче нитку, і павук,
та тільки павук не вартий
шовкопряда.**

○

**Кравця годують клапті, маляра —
фарби, лудильника — жерсть.**

○

Велить обов'язок, а не повна таця.

Хитрий вольового не перевершить.

◦

Голодному їжа ввижається.

◦

У рот, як у піч, все кидай і кидай.

◦

**Їжу в рот кладеш — і то, буває,
впускаєш.**

Хороша дитина — гордість батька-матері

У птаха є гніздо, у людини — рід.

о

**Вода має своє джерело, дерево —
коріння.**

о

**У кожного є прадіди, є діди,
як у дерева є корінь, як у річки —
джерело.**

Мати і дитина — це тіло єдине.

о

**Для рідної матері дитина — завжди
дитина.**

о

Матір дитині — як вода рибині.

**Матір для дитини — як верхні
листки для капустини.**

◦

**Утечеш від матері — шуліка
вхопить.**

◦

Де багато дітей, там мати лагідна.

◦

Щастя й доброти в матері знайду.

◦

**Краще бути дев'ятим, та в рідної
матері, ніж першим у чужої.**

◦

Як матуся вдома, то й рибки поїмо.

◦

**Коло батька — чемно вітаються,
коло матері — вклоняються.**

◦

**Як дитя сидіти вміє — в матері вже
руки вільні.**

**Мати спершу дітей нагодує, а вже
потім сама поїсть.**

◦

**Як би мати не співала — діти
хвалять.**

◦

**Одна стара мати замінить трьох
служників.**

◦

**Одна стара мати — як потрійний
паркан.**

◦

Діти зобов'язані матері за щедрість.

◦

**У нашій хаті — найкраща мати,
а що там на вулиці — нехай інші
жуляться.**

◦

До люблячої матері немовля лепече.

◦

**Стара мати — як банан зі спілими
плодами.**

**Якщо й фенікс пролетить, а мати
скаже «курка», то й діти кажуть
«курка».**

о

**Мати відвернеться — дитина
нетямуща, мати обернеться —
дитина кмітлива.**

Дітей балує матір, онуків — бабуся.

о

Мати пестила, поки й розбестила.

о

**Як діти розумні — батьку й матері
слава.**

о

**Як діти розумні та кмітливі —
батько й мати щасливі.**

о

**Мати вчить — діти вмілі, батько
вчить — кмітливі.**

о

**Як мати нетямуща, то й діточки
нетями.**

**Щастя й добропорядність —
у материнстві.**

о

**Тільки коли виростиш дитину,
взнаєш материнського подвигу ціну.**

о

**Де дітей люблять — туди вони
й горнуться, де старих шанують —
там вони довго живуть.**

о

**Троє хлопців — ще не багатство,
п'ятеро дівчат — ще не бідність.**

о

**Як діти перевершили батька —
в домі щастя.**

**Крові рідної краплина — краще всіх
прозорих вод.**

о

**Лише виростивши дитину, взнаєш
батьківські почуття.**

Дитині дали життя, а хто дасть
їй серце?

○

Хоч золото гарнісіньке —
скоро обридає,
а дитина, мов пташечка,
співа, не вгаває.

○

Хто підрахує пір'ячко на пташці?
Хто скаже, скільки праці вкладено
в дитину?

○

Стає дитині три роки — вся сім'я
вчиться говорити.

○

Над єдиною дитиною тремтять
більше, як над десятьма.

○

Дитину скільки не вчи —
не слухається, а лихо провчить —
будь за неї спокійний.

○

Для малої дитини всі дядьки мудрі.

Дерево гни, поки молоденьке,
дитину вчи з пелюшок.

○

Вийшла заміж, а дітей немає —
все одно що квітка самотня квітне
на голій горі.

○

З нащадком порвати — не мотузку
розірвати.

○

Не стало дітей — лишилися внуки.

○

Хоч молочниця в дитини, а хоч
шай¹ — без нагляду її не залишай.

Батька з сином зв'язує велике
почуття.

○

Молодим покладаєшся на батька,
старим — на сина.

¹ Ш а й — дитяче захворювання.

Який батько — такий син.

◦

Син — у батька, як півень у породу.

◦

**Як батько скаже, так син і снопи
в'яже.**

◦

Старому батькові син опора.

◦

**Батько дерево посадив — син їсть
плоди.**

◦

**Нашкодила дитина — батькова
провина.**

◦

**Як старший син не господар —
чіпляй, батьку, торбу.**

◦

**Батько солонцював, а сина мучить
спрага.**

**Краще хай мати сто разів ударить,
аніж батько словом пригрозить.**

о

**Син надів пов'язку на стегна —
батько лишився голий.**

о

Як батька немає, то й дах протікає.

о

**Старому — миска супу, молодому —
новий одяг.**

**Чоловік і жінка одну подушку
гріють.**

о

**Чоловік і жінка — ніби пара
паличок для їжі.**

о

**Мир та злагода в родині —
то й працюється людині.**

о

**Як чоловік і жінка терплячі
та поступливі, то вони й море
вичерпають.**

Краще жити надголодь, але з добрим чоловіком.

○

Як вона покірна і він лагідний — у сім'ї мир і злагода.

○

Як є любов взаємна — всяка робота приємна.

○

**Як чоловік вередливий, а жінка лагідна — буде в них злагода;
як жінка вередлива, а лагідний чоловік — колотнеча буде весь вік.**

○

Мовлено жінкою, а суть — чоловікова.

○

Любиш чоловіка — бав його дітей.

○

Першу жінку, першого чоловіка згадують довіку.

○

Як любить чоловік, то біля ніжок жінчиних весь вік.

**Розумний чоловік перед жінкою
відбудеться жартом, розумна жінка
перед чоловіком виправдається.**

**Чоловік у гніві — змовч:
скоріш перегорить,
закипіло — збав вогонь,
тоді не підгорить.**

**Укупі тісно, а нарізно — просторо,
сумно й жалісно.**

**Розсердилась на чоловіка —
окошилося на дітях.**

**Чоловік і діти не дадуть сидіти:
зуби мають — і годуй, щоб завжди
були ситі.**

**Свій чоловік милий навіть у драній
сорочці, а чужий не потрібен
і в парчевій.**

Чоловік зганьбив себе — жінці соромно.

о

Чоловік іде на заробітки — жінка слідом несе рубанок і пожитки.

о

Краще бавити чоловікових дітей, аніж материних онуків.

Буває, що жінка вже трьох дітей має, а чоловіка ще не всім серцем кохає.

о

Жінка без чоловіка, як човен без керма.

о

Спершу жінка, потім бог.

о

Як жінка гарна — спиш мало.

о

Побралися — на все життя з'єдналися.

**Знала, що робити в маминому домі,
в домі чоловіка усе незнайоме.**

○

**Міняй одержу й бриль, а не чоловіка
чи жінку.**

○

**Зазирни на кухню — знатимеш, що
там за господиня.**

○

**Чоловікова сестра грізніша за
китайського супостата.**

○

**Чоловік у тридцять — молодий,
аж іскриться, жінці тридцять
минуло — на старість повернуло.**

**Дочку вирости, випести, а потім
візьми та й одведи до свекрухи.**

○

**Дочки люблять і голублять,
і жаліють матір,
щоб зяті та невістки
вчилися шанувати.**

**І суп пісний уміло зварений —
смачний; якщо мати вміє говорити,
то й дочка принадна.**

○

**Як дочка не спішить заміж,
у батька-матері душа не на місці.**

○

**Малою покладалася на батька,
дорослою — на чоловіка, на
старість — на дітей.**

○

Дочка своя, а невістка купована.

○

Зяті та невістки — ті ж самі діти.

○

**Невістку вибрати легко, а от зятя —
важко.**

○

**Добра та лагідна невістка рідніша
за дочку, добрий зять — рідніший
за сина.**

**Не навчишся бути невісткою —
не станеш доброю свекрухою.**

○

**Як первістка носить — то й сусідам
немає спокою.**

Невістка в хату — свекруха за поріг.

○

**Спершу вигодуй шовковиків, тоді
будеш кокони мотати; спершу стань
невісткою, а тоді визнаєш, яка
в твого чоловіка мати.**

○

**Шукай сім'ю, де батьки хороші,
де б тебе цінували — це краще, ніж
гроші.**

○

**Коли рідні брати й сестри старших
поважають, меншим поступаються —
в домі щастя, в домі радість, дім
весь посміхається.**

**Годи свекрусі, скільки сили стане:
з-за моря роздобудь їй пелікана.**

○

**Якщо невістка несмачно наварила,
а чоловік не лаятиме, то й зовиці
не крутитимуть носом.**

○

**Обрізай гарбузове огудиння, а не узи
родинні.**

○

**На кому сім'я тримається —
тим усі пишаються, а хто
сім'ю ганьбить — тому неслава.**

○

**Як любити — то на все життя,
а ненавидіти — то без каяття.**

○

**Як не любиш, то в кожному огірку
знайдеш по черв'яку.**

○

**Як любий — то й від бетелю солодкі
губи, а немилий — то й на повні
таці очі б не дивились.**

**З милим не треба ні хати, ні мати,
а від роси може й листя вкривати.**

◦

**Що палкіше кохання — то швидше
минає, а тонкі пахощі жасмину
довго линуть.**

◦

**Як кохаєш, то й найдалі
зустрічі шукаєш,
а не любиш, то й зустрівшись,
байдуже минаєш.**

◦

**Під тиском з насіння олія тече; хіба
хто з примусу кохав гаряче?**

◦

**Хто не жде своєї долі, хто не мріє
про кохання?**

◦

**Мулить подушка, мулить ліжко,
а в коханої і лікоть ніжний.**

◦

**Багато коханих мати — гіркі дороги
долати.**

Жінка, як квітка, цвіте один раз.

о

Дівчата — мов краплиночки дощу:
одна потрапить у колодязь, друга —
в садок, а третя — до палацу,
четверта — у пісок.

о

Дівчина незаміжня — що хата
невкрита, хлопець неодружений —
що стовп розхитаний.

о

Дівчина, мов сувій шовку,
ніжний і м'який,
лиш не здумай той сувій
шматувати на куски.

о

Дівча — немов кориця в лісі,
розквітла, на порі,
а де той, хто б дивився?

о

Для недогадливих
не гріх і повторити:
квітучий сад фіранками
не затулити.

Немов билинка в полі
дівчина-краса,
то сонце її палить,
то змочує роса.

○

Ти висаджуєш розсаду,
дзвінко пісня лине,
а у серденьку твоєму
хто, скажи, дівчино?

○

Дівчина — як той шовк на базарі,
вгадай-но, в чиї руки потрапить.

○

Дівчинонько, черпаючи
воду із каналу,
нащо й місячного сяйва
напереливала?

○

Хлопці змагаються в силі,
дівчата — в ніжності.

○

У рожевім небі плинуть
сріблястії хмари;
скажи, люба, чи знайшла ти
вже когось до пари?

Хлопець у дорозі — дівчині іспит.

о

Як наколеш трісочок із ливви,
як пов'яжеш попіл у пучки
та натопиш із фаянсу сала — отоді
піду за тебе.

о

До дерева мерщій — лимони спілі,
зірвати б плід, так колючки на гіллі.

Поглянь уважно доокіл:
дві стулки у вікна, в вітрилі — двоє
крил.

о

Ниву купують у полі, заміж
виходять серед людей.

о

Не дивися на будинок в три кімнати,
а дивися, де привітні батько й мати.

о

Вибираєш жінку, дивися на рід,
вибираєш чоловіка, дивись, який дід.

Ми — як палички для їжі
в майстра на полиці:
не стругані, не рівняні,
але й так згодиться.

○

Як пощастить — зустрінеш долю,
не пощастить — утратиш волю.

Проти нерівного шлюбу розум
спиняє.

○

Ми з тобою — як гудзик і петелька,
як голка й нитка.

○

А я ж тебе так кохаю,
що, здається, меж не знаю,
йду хащами — не стомлюся,
їм імбир — і не скривлюся.

○

Щовечора стою й дивуюся, кохана:
хатина на хатину дивиться, а ти на
мене і не глянеш.

Ой горенько зернам рису
з ніжним ароматом —
відварили в казані,
залили томатом.

○

Вірній жінці чоловік спішить годити.

○

Поганий ніж — не перерізає
хвостика імбиру; поганий сват —
не висватає тебе.

○

Аж ламаються гілки —
так плодів багато,
моя мила не зі мною
через мого свата.

Огудила пузатого — пішла за
горбатого.

○

То кохає до нестями, то кляне разом
з кістками.

○

Перед очима — лає, нема — кохає.

**Поки незаміжня,
можу погуляти,
бо заміжню чоловік
не пустить із хати.**

○

**Через річку несу клунок,
хоч стомилась, не відстану,
чоловіче мій коханий.**

○

**В дім багатий пишно
наречену вводять,
ми ж обоє бідні —
ввійдемо по згоді.**

**Для життя вибери місце, для
відпочинку — друга.**

○

**Дружити — значить, добре знати
один одного, щоб, коли треба, вміти
поступитися.**

○

**Краще десять тисяч разів
провинитися перед небом, ніж один
раз перед другом.**

**Друг навчить краще будь-якого
вчителя.**

◦

**Гість удесятеро головніший
від господаря дому.**

◦

**У людей раз поїси — десять разів
до себе запроси.**

◦

**Гість у дім — як не півня, то рагу
на стіл.**

◦

**У чужій стороні й десятирічного
хлопчика зови старшим братом.**

**Добра слава дорожча за нові
рукава.**

◦

**Поступливість удесятеро переважить
доброту.**

**Ввічливих і приятних скрізь
шанують.**

◦

**Слова щирого вітання дорожчі
за частування.**

◦

Краса перед гідністю блідне.

◦

**Скромних скрізь поважають,
а хвальків зневажають.**

◦

**На лагідність відповідають
доброю.**

◦

**Нечесного сахаються, а хорошим
пишаються.**

◦

**Справжня людина як не хоробра, то
смілива.**

◦

**Краще виріб з доброго дерева, ніж
добре лакований; негарна, але
порядна людина краща за вродливу.**

Краще їсти скромне, але говорити правду, ніж жирне, але брехати.

○

Як сам добрий, то добротою і тобі відповідають.

○

Правдивому скрізь повірять.

○

Благочестивий не той, хто ходить до храму, а той, хто шанує батьків.

○

Хто робить добре діло, той мовби багатіє.

○

Підбивають на добру справу, а не на судову.

○

Надмірна доброта — глупота.

○

Людина помирає, а слава її живе.

○

Любити слід хороше, ненавидіти — погане.

**Краще багатьох любити, ніж
багатьох ненавидіти.**

○

**Позичив — віддай, допомогли —
віддяч.**

○

Спершу дорікай собі, а тоді людям.

○

**Дев'ять разів стримайся, на десятий
з'їж.**

○

**Не спіши сміятися з іншого:
сьогодні ти посмієшся з нього,
завтра — він з тебе.**

У мудрої людини й поради мудрі

**Розумний переконує словами,
дурний — руками.**

◦

**Розумний — до їжі, дурний — до
питва.**

◦

**Розумний скаже, та не докаже, щоб
дурень і радів, і голову сушив.**

◦

**Краще хвилину постояти
з розумним, ніж три роки прожити
з дурнем.**

◦

**У розумної людини й очі блищать,
а в дурня і вони каламутні.**

**Розумний говорить мало, робить
багато, а дурень тільки й знає
пащекувати.**

**Краще в'їдливий та сердитий, аніж
дурень набитий.**

**З дурнем говорити — розум
розгубити.**

**Як на човні дурень — перепадає
стерновому.**

Дурному аби день до вечора.

**Від срібла аж сяє, а розумом
і не зблисне.**

**І фаянс прожарює, щоб натопити
з нього сала.**

Вирощує бджіл у рукаві.

**Дрібну рибку відпустив —
дрібнішої наловив.**

о

**Взяв та й висипав гній на чуже
поле.**

о

Село горить, а він як стовп стоїть.

о

Наше зерно та віддав чужим курам.

о

**Побіг за вітрилом, щоб поглянути
на вітер.**

о

**Носить змію, що перекусала всіх
курей.**

о

**Показав дорогу, щоб утік олень
круторогий.**

о

Листя розсуває та гусінь шукає.

о

Шерсть розгрібає та рубці шукає.

Начесав з рясту комах та жаб.

о

Порізав руку, бо ліки подобаються.

о

Цвіркун уперся ніжками в гарбу —
думає, що переверне.

Кому що не дає спати,
а мені зуби в буйволяти,
куплю на три донги зілля
й пофарбую на дозвіллі.

о

Закладаюсь, що пірну
в самісіньку глибину,
обміряю ту рибину,
що зігнула вудку.
Як велика, то тягтиму,
а не дуже — кину.

о

Закладаюся, що кущик рису
має не одне стебло,
що в річці є мілке й глибоке дно,
що хмари — з пари.

**На роботу дивиться, як немовля
на татуся, а біля їжі крутиться,
як кури біля кукурудзи.**

**Допомагає: слів не шкодує, а роботи
немає, позичає палички, а не їжу.**

**Як по те, що їсти, ладен на небо
злізти, а як полагодити покрівлю —
в три погибелі скрутить.**

До їжі сідає, мов кару приймає.

На неробу не настачиш.

**Як до їжі — хапливий, до роботи —
неквапливий.**

**Як молотити рис на току —
то хворий, а як молотити
смажений рис — то здоровий.**

**Як їсти, то найсмачніше,
як працювати — найлегше.**

○

**Їсть — коли запросять, робить —
коли примусять.**

○

**Як сапати — руки болять,
як орати — ноги натомив.**

○

**Ободу ще не скував, а палички для
їжі приготував.**

○

Вже й нікуди, а їв би ще.

○

**Вдома робити ліньки, зате
старанний за столом у тітки.**

○

**Як у травні болів живіт, а у червні
спина, то в липні ковтай слину.**

○

**Хто любить поїсти й поспати, тому
достатку не мати.**

Незграба шліфує, вмілий ремонтує.

Незграба робить, вмілий після нього править.

Незграба плете корзину серед дороги.

**Вмілий прислужиться незграбі,
а незграба нікому не прислужиться.**

**Втрат не мали: скільки посіяли,
стільки й зібрали.**

Збирав хмиз три днини, спалив за годину.

Рис підгорів, а суп переварився.

**Що ж то за один, що із свинцю
вилив дзвін?**

**Видно, добре знав науку, що
ні вигляду, ні звуку.**

○

**Викорчовує той бамбук,
що йде на стіни й лутки,
а натомість садить той,
з якого роблять штори й вудки.**

Жадібне черево — бездонне.

○

Жадібний до їжі сам собі шкодить.

○

**Над своїм руки тремтять, а чуже
нехай воли з'їдять.**

○

**Стоїть на цій горі, а заздрісно
поглядає на ту.**

○

**На людину махне рукою, за майно
накладе головою.**

**Добрий трохи не доварить рис,
а скупий — розварить.**

о

**Ласий до їжі втрачає добрі рпси: як
помре — нікому не жаль.**

о

**Хвалилося бовкало,
що видру приборкало,
базіка присягався,
що поборов барса.**

о

**На словах п'яťох зарубав, десятих
заколов, а пастане вечір, боїться
вийти набрати дров.**

о

**Як у діда рот не закривається — дід
на весь окіл славиться, як у баби
рот не закривається — хазяйство
валиться.**

о

**Де вже їй працювати — встигла б
лиш пащекувати.**

о

**Мати співає, діти хвалять, а тим
часом злодій заліз у хату.**

**І слабке вино, як багато вип'єш,
п'янить, і розумну людину слухати
довго обридає.**

**Не пересвідчившись, чи то справді
бик, взяв та й утік.**

**Краще я від болю на стіну
дертимусь, аніж дозволю лікареві
зуба лікувати.**

**Як розізлився, то де й розум
подівся.**

У сердитого розуму нема.

**Лютий, як носорог, злий, як крива
баба.**

**Вибирає для їжі шматок найгірший,
а з'їсть — б'є в голову злість.**

**Говорити з п'яним — все одно що
позичати без віддачі.**

○

**Ще не балакає, а зубки вже
прорізались.**

**Хвалився знахар, що врятував безліч
людей, а сам захворів — бігом
до лікаря.**

○

**Не навчився читати, а ворожить
по книзі.**

○

**Грамотний знахар — по складах ледь
читає.**

○

**Ворожбит вороже, коли вгадати
може.**

○

**Захворів — слухайся лікарів,
марно ходити до ворожбита.**

**Мишей ще не ловить, а ямки вже
гребе.**

**Ще й крильця пір'ячком не обросли,
а силкується літати.**

**Зашморг на шию накинув кішці,
а повісив собаку.**

**Жирне, каже, остогидло, а пісне —
набридло.**

**Як наївся крадькома, то хоч губи
витри.**

**Ревнощі не такі пекучі,
як заздрість.**

**Як чесний постражда за правду —
викрутень радий.**

Дивишся на обличчя, а бачиш
подобу.

○

Крутій боїться людини чесної,
а чесна людина не боїться крутія.

○

Аж перевернувся з рисом казанок,
так розчаркувались тато і синок.

○

На базарі пиріжками ласує, а вдома
дітей лупцює.

○

То одне одного обвівають віялом,
то обливають помиями.

○

Цих обох як спарувати —
кращих і не підібрати:
одне мило — не домило,
друге місило — грудки лишило.

○

Наказ чоловіка ніщо перед гонгом
жінки.

Як був маленьким, то панькали
татусь і ненька, а оженився —
на шию жінчину вмостився,
а старість прийде, що ж, на те
й діти ростуть.

○

Як хлопець ти, то й силу май
хлопчачу, а то під маковим зерням
зігнувся й плачеш.

○

Лежить жаба край болота,
дере пику вгору,
ніби хоче похапати
з неба усі зорі.

○

Хвалила кішечка кота, що має
довгого хвоста; хвалила мишка
мишку, що враз ховається від кішки.

○

Хвала небові, хвала Будді, хвала
королю — від них у мене сила
чарівна: от бачите, щойно тут сиділа
муха, а тепер нема.

Золота рибка, а червива.

**Черевом — як бегемот, їсть —
як леопард, працює — як мавпа.**

І кинути жаль, і візьмуть — шкода.

**Ще й стогнати не перестав, а вже
про лікаря забув.**

Купила матерії — продала сорочку.

**Купити сорочку — надто дешева,
купити матерії — надто дорога.**

**Віддала б сорочку — шкода
оторочки.**

**Ціла чашка дзвенить, а трісне —
звук такий, ніби в ній повно рису.**

**Щур огудив мавпу за те, що брудна.
«Зате ви охайні!» — відрубала вона.**

○

**Сміявся з вугра річкового вугор
морський: та й довгий який!
Сміялася камбала зі ската:
ну і плескатий!**

○

**Що то за богатир? Богатир із
соломи. Дайте йому потримати
смолоскип — де й дінеться весь
богатирський запал.**

**Краще знати, що́ говорити,
ніж тільки й знати, що́ говорити**

Слово крил не має, а літає.

○

**Добірне частування не так тішить
душу, як добре слово.**

○

**Коли слово вимовляють — його
в золото загортають.**

○

Солодке слово до кісток проймає.

○

**За добре слово не платять грошей,
а скажеш — усім приємно.**

○

**Одне слово правди цілого місяця
покаяння варте.**

○

Правду в затінок не сховаєш.

**Мудрий птах береже пір'я, мудра
людина — слова.**

○

**Іноді буває — промовляють слово,
ніби уливають в жили чашку крові.**

○

**Дав слово — тримай, як дитина
метелика, не выпускай.**

○

**Як добре, що в людини є уста:
журно — скривився, радісно —
посміється.**

○

**Підеш далеко — натомиш ноги,
підеш близько — натомиш язика.**

○

**Заговорили і близько, і далеко,
бо правда.**

○

**Розумний бачить правду, чесний
не порушує слова.**

○

Переказуючи, можна й прибрехати.

**Один рот закриєш, десять —
не посмієш.**

о

**Один удар барабана викриє тисячну
армію.**

о

**У перегоронок є вуха: хто поруч —
не все почує, зате хто на вулиці —
все почує.**

о

Лайка — не швайка, вух не проткне.

Сказати легко — зробити важко.

о

Рот май, але стуленим тримай.

о

**Їси — менше посуду
використовуй, а говориш — менше
слів.**

о

**Слово вилетить, то й четвіркою
коней не наздоженеш.**

Як золото в колодязь впаде —
не всяк його знайде,
а зрониш слово — вмиєть,
як пташка, полетить.

○

Їсти багато — смак втрачати,
багато говорити — розумні слова
безглуздими робити.

○

Розумному не треба
вдаватися до дрюка,
він лише слово скаже —
і винному вже мука.

○

І добра слава далеко лине, і погана,
за три дні та і та відома людям
стане.

○

Як на флейті граєш — знай,
де затуляти, а як розмовляєш —
які слова брати.

○

Розумний птах впіймався на
наживу, людина з розумом —
на лагідні слова.

Слово шмагає болючіше за лозину.

○

Язык гостріший за меч.

○

**Меч — двосічний, язык —
стогострий.**

○

**Не так скажеш — цілий тиждень
каєшся.**

○

**Дев'ять лагідних слів не загладять
одного поганого.**

○

**Ласий шматок пам'ятаєш довго,
болюче слово — все життя.**

○

**Слово мовлене буває
як корзина рису,
а буває ніби цвях,
що в серце встромився.**

○

**Їдять багато з голоду, говорять
багато — сп'яна.**

**Перше місто — столиця, друге —
Фохієн.**

**Коли курка знесеться, то
кудкудаче.**

Як сало є, то й олії менше йде.

**Наївся досхочу, розсердився
та й мовчу.**

Роги є, та ікол немає.

Біля вогню обличчя пашить.

**Коли вітер був, а коли він
прикривається.**

**Береш в руки олію, то сподіваєшся
їх намастити.**

**Глухий усе прислухається, а німий
розводиться.**

○

**Чого це кицька їсть вуглину?
Бо хтось її смальцем обмазав.**

○

**Як наїмся досхочу, то й слона
поволочу.**

○

**Утік від того, що б'ється, наскочив
на швидкого до бійки.**

○

Утік від тигра, наскочив на барса.

○

**Утік від миші, та перекинув
мисник.**

○

**Як біля казана, то чорне, а біля
лампи — світле.**

○

**Чай — надто дорогий, окріп —
надто дешевий.**

**Полова в хаті, щоб чужі кури
не греблися.**

○

**Пахне таким духом, що вік би
нюхав.**

○

Корзина цього дому, а ручки — того.

○

**Корицю тільки дай, а дрова —
спробуй продай.**

○

Як на човні, то хвилі не страшні.

○

Черевиків багато, та простих нема.

○

Дідові — м'ясця, бабі — млинця.

○

Скажу як не зараз, то потім.

○

**Тихенький та смиренський,
а кулаком слона вбив.**

**На базарі крам на виду: хто що
любить, те й купить.**

○

**І що його різати? Качка стара,
а курка молода.**

○

**Візьми в одну жменю — повна,
а в дві — неповні.**

○

**Прив'язав — як буйвола обідньої
спеки до гнилого кілка.**

○

**Тому, хто запізнився, маслак
лишився.**

○

**Пропав свинець, та ще й разом
з сітями.**

○

**Як птиця — то курка, як риба —
то морський вугор.**

○

Як не з'їсть, то перекине.

Вугор не боїться себе забруднити.

○

Сові тяжко, пугачеві радісно.

○

**Один шовкопряд — все одно рви
йому листя, один буйвол — все одно
паси його.**

○

Як дід налякався, страшно й бабі.

○

**Хоч підлива з того ж ковша,
а не лежить до неї душа.**

○

Нове придбав — старе закинув.

○

З невеличкої іскри загорівся ліс.

○

Вогню немає, а звідки ж дим?

○

**Не стільки наївся, скільки
наплювався.**

**Їсть, як щойно вилуплений
шовкопряд.**

○

Дешевий, як болотяний ряс.

○

**Нечистий відпустив, то дідько
вхопив.**

○

Рагу б іще їв замість млинців.

○

**Жабі з дна колодязя небо
завбільшки з ляду.**

○

**Малі пішли рибу ловити, великі —
по людях служити, а старий —
напитувати жінку.**

○

**Наш буйвол пасеться на пашому
полі: трава тут хоч і куца, зате
пахуча.**

○

**Якби ж то знаття, де бабине дитя,
де сова сидить та де вугор спить.**

**Водяному дракону не жити
на сухому.**

○

**Коротка сорочка хоч і спадає —
довшою не стане.**

○

**Медуза через вершу
не перестрибне.**

○

**Змієня наміряється й слона
проковтнути.**

○

**Не дивись, що хвилі великі, греби
веслом.**

○

Держак у парасольці не ховається.

○

**Найгостріший ніж не обструже свої
колодочки.**

○

Жаба угледіла квітку та й хап!

Абрикосі шкода, що сова на неї сіда.

○

Ситу жабу наживкою не спокусиш.

○

Несе м'ясо повз кицькин рот.

○

**Немає місяця, то зорі світять, немає
персиків, то сливи спіють.**

○

**Латунь та мідь у лудильника
не переводяться.**

○

**Базар ще й не зібрався, а злодій
вже припхався.**

○

**Дочекався ласки — по щоках
наляскали.**

○

**Живіт-то ситий, а ще ж треба й тіло
прикрити.**

Рис і томати — чим не достаток?

○

**Добре багатоніжці: для неї відстані
коротші десять раз по двічі.**

○

**У миснику сутичка: чашки
чіпляються до тарілок.**

○

**Як на кого, а мені краще на двох
одна сорочка й штани, аніж зовсім
нічого.**

○

Є що їсти, та треба ж і сісти.

○

Є суп, то йому ще й чаю.

○

Їжа каже — час, плуг каже — пора.

○

**В кого зуби є — все підряд жує,
а хто яснами кутуляє — м'яке
вибирає.**

**На базар же не ходила — звідки б ті
цукерки їла?**

○

**З життя ідеш у могилу, а не по рис
і підливу.**

○

Шкірка зелена, а серцевина червона.

○

**Як у барабана духу не стало,
калатало не підкачало.**

○

**Чи ж на квітучу абрикосу
та сові сідати?
Чи ж нефритом дорогим
буйвола вкрашати?**

○

І святі шиються в дурні.

○

**Не всякий спритний торговець зуміє
купити породистого собаку.**

○

**За тридцять тисяч славу придбав,
за три донги продав.**

**Як радісно, то жив би й жив,
а коли сумно, то хоч у землю лягай.**

○

**Змінити одяг і парфуми просто,
а щоб змінити вдачу — треба розум.**

○

**Квіти цвітуть, щоб їх рвати,
дівчата — щоб хлопців дратувати.**

○

**Хоч би як черв'яка топтали, він
усе ж таки звивається.**

○

Хоч малий, та перець.

○

**Кидається, як монашка, що
надумалася родити.**

○

**Метушиться, наче загубив
настегнову пов'язку.**

○

**Не спіши сміятися з іншого: спершу
поміркуй, чи справді смішно.**

**Як повіє північний вітер
і закричать журавлі — похолодає.**

**Хмарки синюваті — на сонце, білі —
на дощ.**

**Вдосвіта хмари золотисті —
на сонце, білі — на дощ.**

**Як дме північно-східний вітер
і розліталися метелики — жди бурі.**

**Північно-східний вітер принесе як
не дощ, то тайфун.**

**Як серед посушливого літа куряча
трава побіліє — задощить.**

Дощі в квітні землі не потрібні.

**Ластівки літають низько — рясний
дощ буде, літають високо — буде
дощ рясний, але недовгий.**

○

**Як схід темний, захід рожевий,
а хмари низько — три дні
не вщухатиме дощисько.**

○

**Золотисті хмари — на вітер,
рожеві — на дощ.**

○

**Барабани в липні сповіщають
як не про свято, то про піст, вітер
у червні приносить як не дощ,
то ураган.**

○

**Якщо в кінці року дме
південно-західний вітер, то на
початку року все паморозь вкриє.**

○

**Гави купаються — на сонце, дрозди
купаються — на дощ.**

**Як жаби розкумкались, не біда:
знову буде в калюжах вода.**

Грім гримнув — вітер стих.

Південний вітер верне весну на літо.

**В осіннього рису стебло високе,
у весняного — низеньке.**

Від березневих дощів земля квітне.

**Багато зірок — на сонячну погоду,
нема зірок — на дощ.**

**Якщо блискавка блискає і півень
кукурікає — буде дощ.**

**Як навколо місяця ореол — буде
сухо, а як вінець — мокро.**

**Дощ зі сходу зазирне й тікає,
а південний — свою справу знає.**

○

**Травневої ночі не встиг лягти —
вже й ранок, жовтневого дня
не встиг посміхнутися — вже й вечір.**

○

**У хлібного дерева міцні гілки,
в лимонного — коріння.**

○

**Краще сам голодуй, а шовкопряда
годуй.**

○

**Корзина шовкопрядів — це п'ять
корзин коконів, корзина коконів —
це дев'ять мотків шовку.**

○

**Послухай, сину, мудрої поради:
спершу в низині, потім на узвишші
сади розсаду.**

○

**Посадиш ріденько — виродить
багатенько, а загущати не треба, бо
гнатиме в стебла.**

**Щоб грудку землі наситити —
корзину гною слід насипати.**

○

**Поле неугноєне, мов людина
негодована.**

○

**На заливному полі не садять
батату, а рис.**

○

**Щоб мати добрий урожай — насіння
якісне придбай.**

○

**Вода просить розсади, розсада
просить води.**

○

**Щоб просолились огірки — потрібен
гніт, щоб саджати рисову
розсаду — потрібен полудень.**

○

**Як рис спіє — його колінце
жовтіє.**

**Як розсада вистоїться й поле
перебродить, то добре і вродить.**

○

**Як весняний врожай збирати, вола
можна й не годувати, а як осінній,
то де йому набрати стільки сили.**

○

**З доброго насіння добра й розсада,
з доброї розсади добрий рис.**

З М І С Т

5	Вступне слово <i>Миколи Нікуліна</i>
	Нехай твоя рука бере меча і прапора здіймає, не покладайся,
16	що хтось інший руки має
	Хто працює, не огинається,
24	тому природа підкоряється
	Багатому нема чого голову сушити, а бідному попомізькуй,
32	як хоч день прожити
	Хочеш шити — голку май, хочеш уміти —
52	людину досвідчену розпитай
	Хороша дитина —
100	гордість батька-матері
	У мудрої людини
132	й поради мудрі
	Краще знати, що говорити,
150	ніж тільки й знати, що говорити

ИБ № 375

**ВЬЕТНАМСКИЕ ПОСЛОВИЦЫ
И ПОГОВОРКИ**

Составление и перевод с вьетнамского
Майи Дмитриевны Кашель

Серия «Мудрость народная»

(На украинском языке)

Сборник двадцать второй

**Видавництво «Дніпро», Київ,
Володимирська, 42.**

Редактор С. І. Наливайко
Художник Р. М. Багаутдінов
Художній редактор В. В. Машков
Технічний редактор Б. С. Куйбіда
Коректори Т. В. Грузинська,
Н. І. Прохоренко

Виготовлено на Київській книжковій фабриці «Жовтень» республіканського виробничого об'єднання «Поліграф-книга», Київ, Артема, 23-а.

БФ 28605.

Здано на виробництво 10.XII 1976 р.

Підписано до друку 29.III 1977 р.

Папір машинно-крейдяний.

Формат $70 \times 108^{1/64}$.

Фізичн. друк. арк. 2,75.

Умовн. друк. арк. 3,85.

Обліково-видавн. арк. 3,421.

Ціна 56 коп.

Замовл. 1284.

Тираж 50 000.

